

*Карпенко О.В. - к. с.-г. н., доцент кафедри технологій виробництва та переробки с.-г. продукції імені академіка В. Г. Пелиха, Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон, Україна
karpenkoaleksandr494@gmail.com.*

ЗАСТОСУВАННЯ БІОЛОГІЧНО АКТИВНИХ РЕЧОВИН У ПТАХІВНИЦТВІ

В останні роки для інтенсифікації птахівництва запропоновані різні способи корекції захисних властивостей організму птахів. Особливе місце у технології їх вирощування займають повноцінні корми з наявністю біологічно активних речовин: вітамінів, мікроелементів, пробіотиків, антиоксидантів. Більшість вітамінів не синтезується в організмі і тому являються обов'язковою частиною раціону годівлі [1].

В організмі птахів вітаміни поступають з кормами у вигляді готових з'єднань або провітамінів, при цьому деяка їх частина синтезується мікрофлорою кишечника. Авітамінози розвиваються у результаті недоліку вітамінів або провітамінів у раціоні, введення у корма надлишкової кількості речовин (жири, білки та ін.), які збільшують потребу птахів в окремих вітамінах, а також при застосуванні антибіотиків, сульфаніламідів, кокцидіостатиків, пригноблюючих біосинтез вітамінів кишкової мікрофлори. Потреба птахів у вітамінах різко збільшується при інфекційних хворобах, захворюваннях органів травлення, які супроводжують порушенням їх утворення. За даними Корнельського університету (США), під дією стрес-факторів необхідність у вітамінах А, D, B₂, B₁₂, тютюнової і пантотенової кислот збільшується приблизно у 2 рази, а у вітамінах Е, К – у 4 рази. Тому у кормові суміші рекомендується вводити до 10-12 вітамінних препаратів [2].

Обмін вітамінів в організмі птахів нестабільний і залежить від їх виду, породи, віку, фізіологічного стану, сезону року, умов утримання, поєднання

поживних речовин і вітамінів у раціоні. Кожен з вище перерахованих факторів може змінювати ступінь використання вітамінів і відповідно, впливати на зоотехнічні показники.

Недостатнє надходження вітамінів різко знижує засвоєння поживних речовин із кормів, що приводить до порушення функцій окремих органів, знижує стійкість організму до різних інфекційних захворювань, а також розвиваються патологічні процеси, які призводять до скритих форм – гіповітамінозам, а потім до авітамінозам.

У птахівництві широко застосовуються препарати на основі живих мікробних культур – пробіотики. Вони необхідні для формування нормобіоценоза та підвищення загальної резистентності організму птиці. Пробіотики позитивно впливають на мікрофлору шлунково-кишкового тракту, процеси розщеплення та всмоктування поживних речовин корму, а також для лікування і профілактики шлунково-кишкових та ряду інших хвороб. На відміну від лікування і профілактики інфекційних хвороб антибіотиками, застосування пробіотиків підвищує неспецифічний імунітет тварин, відновлює склад нормальної мікрофлори, а продукція тваринництва залишається екологічно безпечною [3].

Нині в Україні можна придбати різні пробіотичні препарати як українського виробництва, так і закордонного. Між собою препарати відрізняються складом мікроорганізмів та напрямом дії.

Стимуляція травлення особливо важлива для молодняку, так як прискорює його розвиток. З цією метою молодим тваринам, у тому числі й птиці, згодують різні пробіотики. До їх числа відноситься і «Протекто-Актив», що являє собою живу культуру *Lactobacillus delbrueckii* sp. *bulgaricus*. Бактерії роду *Lactobacillus* – активні продуценти бактерицидних речовин. При пероральному введенні бактерії роду *Lactobacillus* суттєво підвищують неспецифічну резистентність організму. Крім того, вони діють в кишечнику як біокатализатори, продукуючи ферменти, органічні кислоти, вітаміни та амінокислоти [4].

Принцип використання пробіотиків заснований на заселенні кишечника конкурентоздатними штамми бактерій-пробіонтів, що здійснюють неспецифічний контроль за чисельністю умовно-патогенної мікрофлори, витісняючи її із кишкової популяції. Пробіотики дозволяють виключити антибіотики з раціонів та підвищити біологічну цінність м'яса. Пробіотик впливає на гематологічні та біохімічні показники крові. При використанні його підвищується вміст гемоглобіну в крові, імуноглобулінів, кальцію та неорганічного фосфору [5].

На сьогоднішній день антибіотики використовуються з профілактичною метою. Пошук альтернативи антибіотикам ведеться за такими критеріями: ефективний захист птиці від патогенних мікроорганізмів; натуральність та безпечність препарату; стимуляція росту та економічна ефективність застосування.

Перспективним є застосування олігосахаридів та схожих сполук, що створюють умови для розвитку власної симбіотичної мікрофлори, стимулюють імунну відповідь і пригнічують життєдіяльність патогенних бактерій, зменшуючи їх адгезію на ентероцити. Одним із таких препаратів є пребіотик "Біо-Мос". Мананолігосахариди (МОС), що входять до його складу, отримані з клітинної стінки дріжджів *Saccharomyces cerevisiae*, і можуть селективно зв'язувати патогени, виводячи їх з організму транзитом.

Препарат "Біо-мос" стимулює збільшення живої маси птиці природнім шляхом, покращуючи їх здоров'я. Він може бути альтернативою не лише антибіотикам-стимуляторам росту, а й антибіотикам, що використовуються з метою профілактики хвороб. "Біо-мос" дієво корегує нормобіоценоз кишечника бройлерів і, цим самим, стимулює швидкий ріст та розвиток тваринного організму. Препарат не токсичний, економічний і зручний у використанні [6].

Одним з найбільш ефективних препаратів для захисту тварин від мікотаксинів, які містяться у кормах, є «Мікофікс Плюс 3.Е» розроблений австрійською компанією «Біомін». Використання препарату в годівлі курчат усуває негативний вплив токсичного корму на організм у результаті комплексної

дії цього препарату, яке проявляється в нормалізації біоценоза кишечника, посиленні природного імунітету, стимуляції обміну речовин і підвищенні продуктивності.

Позитивна дія препарату полягає у збільшенні приросту живої маси, споживанню корму, конверсії корму та ефективності вирощування курчат завдяки наявності у складі препарату бактеріальних штамів, комплексу мінеральних сорбентів, фікогенних та фітофітинових з'єднань [7].

Список літератури:

1. Бігун Ю.П. Доцільність застосування біологічних кормових добавок у птахівництві та їх вплив на якість продукції. Проблеми харчування. 2006. №3. С. 40-42.
2. Добавки для птиці. Поліпшення якості кормів. URL: https://www.systopt.com.ua/article-dobavky-dlya-ptyци-polipshennya-yakosti-kormiv?srsId=AfmBOoqZsGer97KhP5X7zsBTdz_-4v6a55uPeVleq-nr55gVi9p6XufX (дата звернення 09.03.2026)
3. Подвійний ефект. URL: <https://agrotimes.ua/article/podvijnyj-efekt-probiotyky-dlya-kurej/> (дата звернення 09.03.2026).
4. Lyasota, V., Tkachuk, S., Tereshko, B., Prilipko, T., Bukalova, N., Bogatko, N., Savchuk, L., & Kolodka, A. The impact of probiotics protecto-active on cattle productivity and beef quality. Scientific Reports of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, 2019. 15(5), P. 101-113. <https://doi.org/10.31548/dopovidi2019.05.011>
5. Машкін Ю.О. Гематологічні та біохімічні показники крові курчат-бройлерів під впливом пробіотику "ПРОТЕКТО-АКТИВ". Сучасне птахівництво. 2010. №1-2 (86-87). С.26-28.
6. Кучерук М.Д. Вплив препарату Біо-Мос на функціональний стан кишкової нормо флори курча-бройлерів. Сучасне птахівництво. 2009. №1 (74). С. 2-3.
7. Мікотоксикозам тварин – ефективний препарат! URL: <https://a7d.com.ua/tvarinnictvo/vet/2157-mikotoksikozam-tvarin-efektivnij-preparat.html> (дата звернення 09.03.2026).